

Autoreferat

Imię i nazwisko: Brygida Kuźniak

Dyplomy i stopnie naukowe: stopień doktora nauk prawnych uzyskany 20.04.1998 r., nadany uchwałą Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. "Zagadnienie sukcesji państw w odniesieniu do powojennych Niemiec".

Zatrudnienie w jednostce naukowej: Zakład Prawa Międzynarodowego Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie – obecnie (od 1.10.2003 r.) na stanowisku adiunkta, wcześniej (od 1.10. 1997 r.) na stanowisku asystenta.

„Osiągnięcie naukowe”, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.): Brygida Kuźniak, *Przestrzeń operacyjna prawa międzynarodowego publicznego. Perspektywa polska*, Warszawa 2012, Wyd. C. H. Beck, s. 324 + XXX.

Zainteresowania naukowo- badawcze

I.

Moje zainteresowania naukowo-badawcze, potwierdzone publikacjami i wystąpieniami na konferencjach naukowych oraz znajdujące także pewne wykorzystanie w aktywności dydaktycznej, współpracy naukowej i działalności na rzecz popularyzacji nauki, oscylowały, w dwóch następujących po sobie przedziałach czasowych, wokół zagadnień, które na poziomie pewnej ogólności, można nazwać i pogrupować następująco:

- 1) aspekty prawne funkcjonowania powojennych Niemiec w społeczności międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem relacji polsko-niemieckich;
- 2) ogólne zagadnienia ustrojowo-systemowe związane z organizowaniem sposobu funkcjonowania społeczności międzynarodowej przez państwa oraz innych jej uczestników – w szczególności tworzenie mechanizmów działania oraz rozwiązań instytucjonalnych i ram prawnych z zamysłem późniejszego wypełnienia ich treścią norm materialnych i konkretnych decyzji prawnych niosących za sobą bardziej szczegółową regulację stosunków bilateralnych, multilateralnych lub nawet globalnych.

Punktem kulminacyjnym, choć nie ostatnim, mej aktywności w pierwszym ze wskazanych wyżej obszarów badawczych było sporządzenie i obrona rozprawy doktorskiej na temat sukcesji państw odniesionej do powojennych Niemiec.

W tym kręgu tematycznym mieszczą się także moje publikacje, takie jak "Kilka uwag o przywróceniu jedności Niemiec w świetle rozumienia terminu: zjednoczenie państw", *Miscellanea Iuris Gentium* 1991 r., nr II; "Kazus z zakresu prawa międzynarodowego publicznego - los traktatów zawartych przez NRD i RFN w świetle postanowień Układu o zjednoczeniu Niemiec", *Edukacja Prawnicza* 1994 r., nr 10; "Powojenne Niemcy a ciągłość i identyczność państwa", *Państwo i Prawo* 1996 r., z. 11; "Kazusy - prawo międzynarodowe publiczne", praca zbiorowa, Kraków 1997 r.,

z których większe znaczenie wydaje się mieć artykuł "Powojenne Niemcy a ciągłość i identyczność państwa" - m. in. jest przywołany w jednym z aktualnie wykorzystywanych podręczniku akademickim, a to: J. Barcik, T. Srogosz, Prawo międzynarodowe publiczne, Warszawa 2007 (zob. s. 124).

Efekty badań dotyczących powojennych Niemiec publikowałam także w formie referatów wygłaszanych na konferencjach naukowych, takich jak np.: "Prawo międzynarodowe w dobie transformacji społeczności międzynarodowej" - konferencja zorganizowana przez Katedrę Prawa Międzynarodowego i Porównawczego Akademii Ekonomicznej w Krakowie z okazji 75-lecia tej uczelni w dniach 21 - 22 września 2000 r. w Krakowie, referat: "Powojenne Niemcy a polsko - niemieckie traktaty graniczne", a także uczestnicząc w debatach prowadzonych na licznych konferencjach, takich jak w szczególności: międzynarodowa konferencja: „*Multi-Party Democracy in the New Democracies of the Baltic Region*” zorganizowana przez Fundację F. Naumanna, Lauenburg/Hamburg, 25 - 28 października 2000 r.; "Francja, Niemcy, Wielka Brytania i Polska wobec rozszerzenia Unii Europejskiej" - konferencja zorganizowana przez Instytut Studiów Strategicznych Fundacji Międzynarodowe Centrum Rozwoju Demokracji oraz Fundację im. F. Naumanna, Kraków, październik 2001 r.; "Polacy i Niemcy - współpraca i bezpieczeństwo" - konferencja zorganizowana przez: *Deutsch-Polnische Gesellschaft Bundesverband e.V.* z siedzibą w Berlinie, Krajowy Związek Towarzystw Polsko-Niemieckich z siedzibą w Bielsku-Białej, *Freundeskreis Frankfurt/Krakau - Deutsch-Polnische Gesellschaft Frankfurt am Main e. V.*, Frankfurt nad Menem, maj 2002 r.

Osiągnięte przez mnie wyniki znajdowały również pewne zastosowanie praktyczne, albowiem prezentowałam je w formie działalności eksperckiej, a to np. poprzez udział w pracach kilkusobowego zespołu eksperckiego pracowników naukowych Wydziału Prawa i Administracji UJ, którego zadaniem było zbadanie, na potrzeby MSZ, zgodności z Konstytucją RP kilkudziesięciu umów międzynarodowych (1999r.).

Poczynione ustalenia badawcze wykorzystywałam także częściowo w swej pracy dydaktycznej (którą szczegółowo prezentuję w odpowiednim załączniku do składanego wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego) oraz w ramach współpracy naukowej – np. w *Ruhr-Universität Bochum - Juristische Fakultät* - pobyt w ramach współpracy naukowej ww. Uniwersytetu z Uniwersytetem Jagiellońskim (tzw. wymiana bezpośrednia 2000 r.).

II.

Gdyby prawo międzynarodowe publiczne było dyscypliną prawną rozwiniętą na wzór podstawowych gałęzi systemu prawa wewnętrznego typowego państwa, to zapewne wyróżnić by można jego część ogólną, a także dokonać klarownego podziału na prawo międzynarodowe publiczne materialne oraz proceduralne, co więcej najprawdopodobniej byłaby to operacja, którą należałoby przeprowadzić w obrębie wielu różnych reżimów prawa międzynarodowego. Współcześnie można jednak wskazać jedynie tzw. „zagadnienia ogólne” prawa międzynarodowego publicznego - problematykę wyodrębnianą powszechnie na potrzeby dydaktyczne. Zainteresowania moje koncentrują się właśnie głównie w tym obszarze i obejmują te kwestie międzynarodowoprawne, które w systemie prawa wewnętrznego znalazłyby swój odpowiednik w materii prawa konstytucyjnego oraz po części w teorii prawa (w tym miejscu proponuję roboczą nazwę: prawo międzynarodowe publiczne *sensu stricto*). Szczególną uwagą obdarzyłam kwestie lokujące się na styku prawa międzynarodowego publicznego i relatywnie nowej dziedziny prawnej jaką jest prawo europejskie. Reprezentuję pogląd, iż dyscypliny te posiadają swą część wspólną, obejmującą przede wszystkim tzw. pierwotne prawo wspólnotowe i unijne, głównie w postaci traktatów, a także w dużej mierze wspólne instrumentarium jakim jest m. in. umowa międzynarodowa jako źródło prawa czy organizacja międzynarodowa jako jego podmiot. Jestem zdania, że zajmowanie się tym obszarem zagadnień przez prawników internacjonalistów jest nie tylko uprawnione, ale i pożądane, albowiem odbywa się właśnie z perspektywy porządku jakim jest prawo międzynarodowe publiczne, co w efekcie dla rozwoju tej dziedziny, jak również dla rozwoju prawa europejskiego może być wzbogacające.

W pracach swych koncentrowalam się głównie na prawie organizacji międzynarodowych oraz na prawie, przy pomocy którego zbudowano Wspólnoty Europejskie i Unię Europejską. Zajmując się powyższym uwzględniałam nie tylko aspekty czysto naukowe, ale również dydaktyczne oraz z zakresu popularyzacji nauki. Co więcej nie tylko ma działalność zawodowa, ale również społeczna i publiczna (o której wspominam w dalszym ciągu niniejszego referatu) nie była od tych aspektów wolna, przeciwnie była komplementarna i tworzyła z aktywnością zawodową -w tym naukową - spójny nurt.

Moje powyższe zainteresowania naukowo-badawcze zostały potwierdzone publikacjami, wystąpieniami na konferencjach naukowych, a także posiadały przydatność w procesie dydaktycznym oraz przydatność we współpracy naukowej i działalności na rzecz popularyzacji nauki.

Jeśli chodzi o publikacje, to pragnę przywołać tu moje publikacje o charakterze podręcznikowym, indywidualne lub napisane z innymi autorami, takie jak:

- *P. Filipek, B. Kuźniak*, Prawo międzynarodowe publiczne. Testy, kazusy, tablice, Warszawa 2000 r. (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Repetytoria Becka, s. 210 + XVI);
P. Filipek, B. Kuźniak, Prawo międzynarodowe publiczne. Testy, kazusy, tablice, Warszawa 2004 r. (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Repetytoria Becka, s. 287 + XIX) – wydanie 2 rozszerzone i zmienione;
P. Filipek, B. Kuźniak, Prawo międzynarodowe publiczne. Testy, kazusy, tablice, Warszawa 2006 r. (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Repetytoria Becka, s. 260 + XXI) - wydanie 3 rozszerzone i zmienione;
P. Filipek, B. Kuźniak, Prawo międzynarodowe publiczne. Testy, kazusy, tablice, słownik, Warszawa 2010 r. (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Repetytoria Becka, s. 290 + XX) - wydanie 4 rozszerzone i zmienione.
- *P. Czubik, B. Kuźniak*, Organizacje międzynarodowe, Warszawa 2002 (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Skrypty Becka, s. 245 + XIX)
P. Czubik, B. Kuźniak, Organizacje międzynarodowe, Warszawa 2004 (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Skrypty Becka, s. 281 + XXI) - wydanie 2 rozszerzone i zmienione
B. Kuźniak, M. Marcinko, Organizacje międzynarodowe, Warszawa 2008 (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Skrypty Becka, s. 278 + XXI) - wydanie 3 zmienione i uaktualnione.
- *B. Kuźniak*, Organizacje międzynarodowe, Warszawa 2008 (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Ćwiczenia Becka, s. 265 + XIX)
B. Kuźniak, Organizacje międzynarodowe, Warszawa 2012 (Wydawnictwo C. H. Beck, seria Ćwiczenia Becka, s. 308 + XX) - wydanie 2 zaktualizowane i poszerzone.

Część z tych publikacji te została uhonorowana nagrodą Dziekana Wydziału Prawa i Administracji (nagroda naukowa zespołowa III stopnia, 2001 r.; nagroda za opublikowanie podręcznika, 2002 r.).

Na uwagę zasługują również napisane przeze mnie (wraz z drugą autorką) komentarze, takie jak:

- *B. Kuźniak, A. Capik*, Traktat Amsterdamski. Komentarz. Tom I, Warszawa 2000 r. (Wydawnictwo C. H. Beck, s. 217 + XXI)
- *B. Kuźniak, A. Capik*, Traktat Amsterdamski. Komentarz. Tom II, Warszawa 2000 r. (Wydawnictwo C. H. Beck, s. 311 + X)
- *B. Kuźniak, A. Capik*, Traktat Nicejski. Komentarz, Warszawa 2002 r. (Wydawnictwo C. H. Beck, s. 267 + IX)

Komentarz ten opublikowano również w wersji elektronicznej [w:] – „Legalis, system informacji prawnej”, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004 – (system aktualizowany w cyklu miesięcznym).

Komentarze te wydają się mieć wartość polegającą również na tym, iż sporządzone były do dokonanego autorsko tłumaczenia na język polski odpowiednich traktatów założycielskich Wspólnot. W czasie gdy powyższe pozycje były publikowane nie istniały jeszcze urzędowe polskie wersje językowe wspomnianych umów międzynarodowych, a problematyka była bardzo świeża

i stosunkowo jeszcze mało w Polsce znana (tłumaczenia i komentarze należały do nielicznych i jednych z pierwszych w polskiej literaturze przedmiotu).

Pragnę również przywołać swój udział w opracowanym przez kilku autorów komentarzu do Traktatu o Unii Europejskiej, a to:

- *B. Kuźniak*, *Objaśnienia do preambuły; objaśnienia do art.1-5; objaśnienia do art. 43-45*, [w:] *Traktat o Unii Europejskiej. Komentarz*, (red.) *K. Lankosz*, Warszawa 2003 r.

Komentarz ten opublikowano również w wersji elektronicznej [w:] – „*Legalis, system informacji prawnej*”, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004 – (system aktualizowany w cyklu miesięcznym).

Publikacja ta została uhonorowana nagrodą Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego (nagroda zespołowa II stopnia, 2003 r.).

Moja zarysowana wyżej aktywność badawcza znajduje także swe odzwierciedlenie w opublikowanych artykułach i wygłoszonych referatach, takich jak w szczególności: *B. Kuźniak*, *Ponicejski kształt instytucji ściślejszej współpracy a interes państw kandydujących do Unii Europejskiej*, *Forum Europejskie - pismo Katedry Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego*, nr 2, jesień 2001; *"Gminny samorząd terytorialny w Polsce"* - konferencja zorganizowana przez Unię Studentów Akademii Pedagogicznej w Krakowie i Stowarzyszenie Małopolskie Forum Samorządowe "Młoda Demokracja" w Krakowie, kwiecień 2002, referat: *"Gminy samorządowe w Unii Europejskiej - prezentacja ustroju samorządu terytorialnego w państwach Wspólnot. Współpraca gmin polskich z podobnymi zagranicznymi jednostkami"*; *"Probleme der Rechtsausgleichung"* - międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, w dniach 10 - 13 października 2002, referat: *"Die Verfassung der Republik Polen als Anwendungsgrundlage der völkerrechtlichen Rechtsnormen im polnischen Rechtssystem"*; *"Demokracja w Polsce po wstąpieniu do Unii Europejskiej"*- zarys referatu opublikowany [w:] – IV Kielecki Festiwal Nauki, (red.) *K. Grysa*, Kielce 2004; *"Relacja: UE – państwa narodowe"* - referat na konferencji *"Przyszłość Europejskiej Konstytucji"* zorganizowanej przez Grupę ALDE Parlamentu Europejskiego, 22 maja 2006, Kraków; *B. Kuźniak, M. Żywioł*, *Sposób przyjmowania traktatów założycielskich – problem legitymacji UE*, [w:] *Prawo międzynarodowe. Księga pamiątkowa prof. Renaty Szafarz*, (red.) *J. Menkes*, Warszawa 2007 (Oficyna Wydawnicza Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego); *B. Kuźniak*, *Rada Europy i Europejska Konwencja Praw Człowieka wobec Karty Praw Podstawowych*, [w:] *Rada Europy – 60 lat na rzecz jedności europejskiej*, (red.) *I. Głuszyńska, K. Lankosz*, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko – Biała 2008; *B. Kuźniak, M. Żywioł*, *Polityczne i prawne aspekty budowania tożsamości europejskiej*, [w:] *Prawo międzynarodowe, europejskie i krajowe – granice i wspólne obszary*, (red.) *B. Mikołajczyk, J. Nowakowska-Małusecka*, Katowice 2009 (Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego); *B. Kuźniak*, *Polska a Karta Praw Podstawowych – skuteczność Protokołu brytyjskiego w świetle celu postawionego przez Polskę* [w:] *Prawo międzynarodowe i wspólnotowe wobec wyzwań współczesnego świata*, (red.) *E. Dynia*, Rzeszów 2009; *B. Kuźniak*, *Dwa 20-lecia Polski niepodległej - Polska w organizacjach międzynarodowych wtedy i teraz*", zarys referatu opublikowany [w:] X Kielecki Festiwal Nauki, 15-30 września 2009 Prezentacje Festiwalowe, red. naukowa dr *A. Predygiel*, opr. red. *O. Darewicz-Uberman*, Kielce 2010; *B. Kuźniak*, *"Europe has not perished yet – the goals of the Polish presidency, a legal analysis"*, *Miscelanea Iuris Gentium* Nr 12-13-14/2009-2011, opublikowano w wersji elektronicznej przez Zakład Prawa Międzynarodowego Publicznego UJ; *B. Kuźniak*, *"Polska prezydencja w UE – skąd przychodzisz, dokąd zmierzasz?"* zarys referatu opublikowany [w:] XI Kielecki Festiwal Nauki, 15-30 września 2010 Prezentacje Festiwalowe, red. naukowa dr *A. Predygiel*, Kielce 2012.

W celu popularyzowania nauki brałam także aktywny udział w innych konferencjach – tytułem przykładu podaję: Regionalna Konferencja „Zostań Ambasadorem konstytucji Europejskiej” zorganizowana przez grupę ALDE Parlamentu Europejskiego i stowarzyszenie „Młode Centrum”, kwiecień 2005, Kraków – *wystąpienie n. t. roli i znaczenia Konstytucji Europejskiej w europejskim*

prawie pierwotnym oraz n. t. sztuki negocjacji międzynarodowych i niektórych aspektów protokołu dyplomatycznego; Konferencja „Międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo we współczesnym świecie” zorganizowana przez Sekcję Prawa Międzynarodowego Publicznego TBSP UJ, listopad 2006, Kraków – wystąpienie n. t. roli organizacji międzynarodowych w utrzymaniu i przywracaniu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa; Debata na temat Karty Praw Podstawowych zorganizowana przez Fundację Helsińską i Ruch na Rzecz Demokracji, grudzień 2007 – wystąpienie n. t. charakteru prawnego Karty Praw Podstawowych.

Zwieńczenie zarysowanych wyżej moich wieloletnich prac i poszukiwań naukowych oraz w efekcie zebranej wiedzy i doświadczeń w obszarze, który nazwać by można „prawem międzynarodowym publicznym *sensu stricto*” (ze szczególnym naciskiem na słowo: „publiczne”), a zatem zwieńczenie prowadzonych przez mnie badań nad zagadnieniami systemowo-ustrojowymi w obrębie tej dyscypliny, stanowi następująca publikacja:

- **tytuł: Przestrzeń operacyjna prawa międzynarodowego publicznego. Perspektywa polska.**
- **autor: Brygida Kuźniak**
- **miejsce i rok wydania: Warszawa 2012**
- **wydawnictwo: C. H. Beck**
- **seria: monografie prawnicze**
- **s. 324 + XXX**
- **ISBN 978-83-255-4412-6**

przy czym, powyższą monografię niniejszym wskazuję i przedkładam jako „osiągnięcie naukowe”, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

Prezentowane w monografii zagadnienie mieści się w zakresie tematycznym: wzajemny stosunek prawa międzynarodowego i prawa wewnętrznego, oraz celuje w sens i istotę dziedziny jaką jest prawo międzynarodowe publiczne. Relacja pomiędzy prawem międzynarodowym publicznym a prawem wewnętrznym wciąż jeszcze nasuwa wątpliwości zarówno doktrynalne, jak i praktyczne oraz dydaktyczne. Współczesne prawo międzynarodowe coraz częściej i w coraz szerszym zakresie odnosi się wprost do relacji zachodzących w sferze krajowej (np. statuując prawa człowieka z poziomu międzynarodowego). Jednocześnie same metody ewentualnego wprowadzania norm międzynarodowopravných do sfery wewnętrznej i nadawania im tam skuteczności są różne, a ich wybór, odbywający się w praktyce (zarówno w praktyce legislacyjnej jak i procesie stosowania prawa) jest pozostawiony uznaniu poszczególnych państw. Poszczególne państwa stosują metody względem siebie różne, a często także różne w odniesieniu do poszczególnych rodzajów źródeł i aktów prawa międzynarodowego. Regulacje prawnokonstytucyjne dotyczące relacji między prawem międzynarodowym i krajowym oraz stosowania tego pierwszego na płaszczyźnie krajowej bywają skąpe oraz mało precyzyjne. Duże pole do działania pozostawiono praktyce. Sytuacja taka występuje i w Polsce, choć trzeba przyznać, że aktualnie obowiązująca ustawa zasadnicza, zwłaszcza na tle poprzedniego milczenia w tej kwestii, stanowi krok legislacyjny w pożądanym kierunku. Istnieją niemniej liczne problemy, które wymagają przesądzenia w praktyce, czyli w procesie stosowania przepisów zarówno prawa międzynarodowego, jak i norm prawa wewnętrznego. Zadania pozostawione przed prawnikami praktykami nie wydają się przy tym łatwe, a praktycy ci (z licznych względów o których mowa w monografii) nie są do ich podjęcia należycie przygotowani.

Publikacja „Przestrzeń operacyjna prawa międzynarodowego publicznego. Perspektywa polska” składa się z siedmiu rozdziałów.

W rozdziale pierwszym zawarłam przede wszystkim wszechstronną charakterystykę zasady prymatu prawa międzynarodowego oraz analizę jej związków z zasadą *pacta sunt servanda* a także jej relacji z koncepcją suwerenności państwa oraz regułami suwerennej równości państw i dobrej wiary.

Wnikałam w istotę zasady supremacji prawa międzynarodowego dążąc do wyjaśnienia czy współcześnie istnieją jakiegokolwiek podstawy do stwierdzenia, że prawo międzynarodowe wyposaża swe normy w walor samoistnego obowiązywania w przestrzeni krajowej. Dokonałam m.in. przeglądu regulacji konstytucyjnych wybranych państw oraz zaproponowałam teoretyczną koncepcję współtworzenia i wspólnego urzeczywistniania przez prawo międzynarodowe i prawo krajowe zasady prymatu tego pierwszego.

W rozdziale drugim, jako punkt wyjścia rozważań, zdefiniowałam swoistą przestrzeń operacyjną prawa międzynarodowego, a następnie pokazałam metody, którymi zapewnia się skuteczność tego prawa w sferze wewnętrznej poszczególnych państw, wskazując walory i mankamenty tych metod oraz związane z nimi problemy teoretyczne i praktyczne. Pokazałam także oryginalne, wielorakie i twórcze funkcje instytucji systemów prawa wewnętrznego, którymi są orzecznictwo wewnętrzne i ustawodawstwo poszczególnych państw, w zakresie w jakim instytucje te są wykorzystywane, czy wręcz „wypożyczane” przez prawo międzynarodowe. Zaproponowałam własne ujęcie teoretyczne tego problemu.

W rozdziale trzecim, w perspektywie faktu, iż prawo międzynarodowe publiczne jest dziedziną młodą, nie w pełni jeszcze ukształtowaną i podlegającą stałym przeobrażeniom oraz rozwojowi, który odbywa się na naszych oczach, scharakteryzowałam m.in. współczesne źródła i podmioty tej dziedziny prawa oraz wskazałam te jej cechy charakterystyczne, które stanowią najpoważniejsze bariery na drodze do pełnej realizacji zasady prymatu prawa międzynarodowego.

W rozdziale czwartym przeanalizowałam aktualne polskie rozwiązania konstytucyjne odnoszące się do stosowania prawa międzynarodowego w polskim porządku prawnym, wyprowadzając z nich wnioski, które mogą posiadać pewną przydatność praktyczną i naukową. Przeanalizowałam także polskie piśmiennictwo ze szczególnym uwzględnieniem podręczników do nauki prawa międzynarodowego. W zakresie prezentowanych zagadnień podjęłam także próbę oceny ich funkcjonalności.

Rozdział piąty stanowi moim zdaniem, szczególnie interesujący fragment monografii. Zaprezentowałam w nim i oceniłam, jako mocno niedoskonały i krzywdzący dla tej dziedziny prawa, a w efekcie w przyszłości dla polskich prawników praktyków, proces nauczania prawa międzynarodowego publicznego w naszym kraju. Znaczącą uwagę poświęciłam kształceniu w ramach systemu polskich aplikacji, co wydaje się być zagadnieniem, z perspektywy prawa międzynarodowego publicznego, poruszonym rzadko.

W rozdziale szóstym prowadziłam rozważania na temat autonomii prawa unijnego oraz swoistych mechanizmów i zasad tej dyscypliny prawnej. Zbadałam czy mogłyby one stanowić inspirację dla ewentualnego wypracowania podobnych rozwiązań na gruncie prawa międzynarodowego, a to w celu zwiększenia jego efektywności, zwłaszcza na styku z porządkami krajowymi poszczególnych państw.

W rozdziale siódmym zawarłam postulaty *de lege ferenda*.

Przystępując do formułowania ogólnych postulatów *de lege ferenda*, poprzedzając dokonałam dwóch konkluzji posiadających dla owych postulatów charakter założeń wstępnych.

Po pierwsze, przesądziłam, że prawo międzynarodowe publiczne, na tle wyodrębnionych innych dyscyplin prawnych, a zwłaszcza na tle typowych dziedzin prawa wewnętrznego typowego państwa, jest nie tylko odmienne i swoiste, ale w owej odmienności można i należy przypisać mu cechę stosunkowo niskiego zaawansowania oraz rozwoju. Teza powyższa znajduje poparcie w następujących argumentach:

- prawo międzynarodowe publiczne jest w ogromnej swej części prawem zwyczajowym, a zwyczaj jest wciąż aktualną formą tworzenia jego norm. Prawo wewnętrzne natomiast, w swych różnych dyscyplinach, historycznie powstawało jako prawo niepisane;
- katalog podmiotów i katalog źródeł prawa międzynarodowego nie jest jeszcze całkowicie uformowany;
- charakterystyczna dla przestrzeni operacyjnej prawa międzynarodowego publicznego społeczność jest w niskim stopniu zorganizowana, a w szczególności nie dysponuje obowiązkowym sądownictwem;

- prawo międzynarodowe posiada swoje wyspecjalizowane reżimy czy działy, nie są one jednak wyodrębnione i ukształtowane tak wyraźnie jak gałęzie prawa wewnętrznego typowego państwa, w tym brak poważnie zaawansowanego podziału na prawo materialne i proceduralne;
- prawo międzynarodowe publiczne ma stosunkowo słabo rozwinięte zaplecze teoretyczne w postaci własnej, precyzyjnej aparatury instytucjonalnej i pojęciowej.

Po drugie zwróciłam uwagę, iż należy pamiętać, że prawo międzynarodowe publiczne jednak stale ewoluuje i na różnych etapach swego historycznego rozwoju pokonuje rozmaite towarzyszące mu bariery i „niemożności”, w szczególności stając się w coraz mniejszym stopniu jedynie prawem międzypaństwowym. Przykładów historycznych tzw. postępowego rozwoju prawa międzynarodowego można wskazać bardzo wiele. Od chociażby porzucenia tradycyjnego podziału na wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe na rzecz zakazu używania siły i groźby we wzajemnych stosunkach, poprzez np. odejście od wyjściowego redukowania odpowiedzialności państw do odpowiedzialności za szkody poniesione przez cudzoziemca na terytorium danego państwa, aż do przełamania całkowitego zakazu nieinterweniowania w sprawy wewnętrzne czy po np. współczesną koncepcję suwerenności państwa lub w ogóle koncepcję państwowości ujmowanej teleologicznie.

Niezwykle interesującym zjawiskiem na tle rozwoju prawa międzynarodowego jest ukształtowanie się prawa Wspólnot i Unii, przy czym, w tym miejscu rozważań, nie ma znaczenia fakt, czy prawo to będziemy kwalifikować jako część prawa międzynarodowego – swoisty subsystem, czy też odrębną, autonomiczną dziedzinę (choć w mojej monografii przyjąłam tę drugą opcję). Tak czy inaczej, prawo europejskie wyrosło z instrumentów i instytucji prawa międzynarodowego, skorzystało z nich finalnie tworząc mocno rozwinięty zespół norm, głównie pisanych, podlegających dochodzeniu na drodze sądowej. Ten zbiór norm nie posiada jednak waloru globalnego (niemniej odnotowuje się wyraźny rozwój horyzontalny tej dziedziny).

Gdyby przyjąć, że prawo międzynarodowe jest tylko odmienne od pozostałych dyscyplin prawnych, a nie także niskorozwinięte na ich tle (niemniej stale rozwijające się), wówczas należałoby przyjąć konstatację, że prymat prawa międzynarodowego publicznego jest jedynie względny i taki zapewne pozostanie.

Przyjmując jednak, iż prawo międzynarodowe jest dziedziną rozwijającą się, należy skonstatować, że jego całkowity i pełny prymat nad prawem wewnętrznym stanowi rozwiązanie *in statu nascendi* (konstrukcja takich przyszłościowych rozwiązań osiągniętych stopniowo nie jest obca prawu międzynarodowemu).

Finalnie postuluję w monografii pełny i absolutny prymat prawa międzynarodowego, co wydaje się być dążeniem zakotwiczonym w praktyce, a więc o pewnych cechach obiektywizmu, a nie jedynie moim subiektywnym postulatem lokowanym aksjologicznie.

Rolę doktryny można postrzegać rozmaicie. Minimalnym jej zadaniem jest monitorowanie i objaśnianie zachodzących zjawisk. Pożądaną jej funkcją jest jednak także formułowanie postulatów skierowanych ku przyszłości. Tu, wydaje się, pozostają dwie drogi: formułowanie postulatów umiarkowanych, nie pozostających w rozdzwiewku z obiektywnie istniejącym stanem rzeczy lub formułowanie postulatów maksymalnych i wizjonerskich. Obie drogi obarczone są ryzykiem, ta pierwsza może prowadzić do zarzutu, iż w istocie niewiele się proponuje ponad drogę, którą wyznacza samo życie, ta druga może sprowadzić na meandry „*reine Rechtslehre*”, czy wręcz niemal do świata fantazji.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz kierując się tak właśnie zarysowanym dążeniem, postuluję pełny prymat prawa międzynarodowego, ale nie jako wynikający jedynie z osobistego przekonania o wartości takiego rozwiązania oraz postuluję dwie drogi dojścia do jego urzeczywistnienia.

Po pierwsze, wskazuję sposoby umiarkowane lecz bardziej zakotwiczone w praktyce; po drugie, sposoby bardziej śmiałe, choć z mniejszą szansą na realizację.

Co do tych pierwszych:

- budowanie prymatu prawa międzynarodowego ze środka poszczególnych państw – członków społeczności międzynarodowej drogą ich ustawodawstwa i orzecznictwa;

- zaakceptowanie zjawiska fragmentacji prawa międzynarodowego i dochodzenie do pełnego prymatu tego prawa etapami, czyli najpierw w ramach bardziej rozwiniętych jego reżimów;
- zaakceptowanie tego, że pełny prymat prawa międzynarodowego może początkowo mieć wymiar jedynie regionalny, tu w szczególności potraktowanie prawa UE jako prekursora pewnych rozwiązań, a nawet etap na drodze poważniejszego przekształcania całej społeczności międzynarodowej i rządzącego nią prawa.

Co do tych drugich, postuluję nie rezygnowanie z podejmowania prób budowania prymatu prawa międzynarodowego poniekąd „od góry”, czyli z poziomu społeczności międzynarodowej. Tu, np. przy pomocy prawa tworzonego przez założoną lub rozbudowaną powszechną organizację międzynarodową o zasięgu globalnym (swoistą władzę prawodawczą) oraz drogą stworzenia lub wyposażenie istniejącego trybunału międzynarodowego w daleko idące kompetencje na wzór trybunału luksemburskiego.

Poza zarysowanymi wyżej, jak i sformułowanymi na poziomie większej szczegółowości, a zawartymi w poszczególnych rozdziałach monografii wnioskami i postulatami *de lege ferenda* odnoszącymi się zarówno do prawa międzynarodowego publicznego, jak i polskiego prawa wewnętrznego, znaczenia i wartości niniejszej monografii można upatrywać w tym, że w zakresie prezentowanego zagadnienia dokonałam w szczególności następujących operacji i procesów:

- zbadałam aktualne polskie piśmiennictwo, prawodawstwo i orzecznictwo, wyprowadzając wnioski, które mogą posiadać pewną przydatność praktyczną i naukową, m. in. sformułowałam pewne własne koncepcje teoretyczne
- szczególną uwagę poświęciłam przeanalizowaniu polskich podręczników, badając we wspomnianym obszarze ich przydatność dydaktyczną
- zebrałam informacje na temat sposobów i form nauczania prawa międzynarodowego publicznego w polskich szkołach wyższych oraz informacje o systemie kształcenia aplikantów, poddając powyższe krytycznej analizie
- wykazałam dlaczego wyższość prawa międzynarodowego publicznego nad prawem krajowym jest względna i dlaczego postulaty, o których mowa wyżej, mają charakter mniej wizjonerski (choć z takich całkowicie nie rezygnowałam), a bardziej umiarkowany
- uwzględniłam następstwa prawne wstąpienia Polski w struktury Unii Europejskiej, dokonując niezbędnych odniesień do rozwijającego się lawinowo prawa europejskiego i z przeprowadzonych porównań wyciągnęłam wnioski w przedmiocie relacji między prawem krajowym a międzynarodowym *versus* prawem krajowym a prawem europejskim. Wskazałam kluczowe podobieństwa i odmienności
- zarysowałam także ewentualny wpływ polskiego prawa wewnętrznego w omawianym zakresie na praktykę międzynarodową i na prawo międzynarodowe publiczne.

Przedkładając do oceny niniejszą monografię – „osiągnięcie naukowe” pragnę także zwrócić uwagę na relatywnie wysoki poziom formy opracowania, co jest w dużej mierze zasługą Wydawnictwa C. H. Beck, które to wydawnictwo wydaje się być jedną z bardziej renomowanych instytucji funkcjonujących na polskim (i nie tylko polskim) rynku prawniczym.

III.

Pragnę dodać, iż w kręgu mych bardziej szczegółowo określonych zainteresowań mieszczą się dwie dalsze kwestie, a to:

- międzynarodowoprawna problematyka równouprawnienia kobiet i mężczyzn;
- zagadnienia z zakresu protokołu dyplomatycznego i etykiety prawniczej.

Swe poglądy naukowe i ustalenia w pierwszym ze wskazanych obszarów prezentowałam m. in. w formie referatów wygłoszonych w ramach następujących konferencji: "Polityka równego statusu kobiet i mężczyzn w Unii Europejskiej i w Polsce" - konferencja zorganizowana pod patronatem Wojewody Małopolskiego przez Fundację im. F. Eberta i Fundację Kobiecą "eFka" w Krakowie dnia 30 czerwca 2000 r., referat: "Kwestia równego statusu mężczyzn i kobiet we władzach lokalnych na tle integracji Polski z Unią Europejską"; "Polska na drodze do Unii Europejskiej a międzynarodowe standardy równouprawnienia mężczyzn i kobiet" - konferencja zorganizowana przez "Zonta International" w Heidelbergu, listopad 2001, referat: „Historische Gemeinsamkeiten und Verschiedenheiten von Ost- und West – Europa”, a także poprzez czynny udział w innych konferencjach, takich jak np.: "Polityka regionalna Unii Europejskiej - przedakcesyjne fundusze pomocowe" - konferencja zorganizowana przez: Federację Związków Gmin i Powiatów RP, Regionalne Centrum Informacji Europejskiej, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski, Kraków, grudzień 2001; „Opinie środowiska akademickiego Krakowa na temat politycznych wyzwań Unii 25 państw” – konferencja zorganizowana przez Urząd Miasta Krakowa, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Szkołę Wyższą im Bogdana Jasińskiego, Krakowska Szkołę Wyższą im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków, maj 2004 r.

Powyższe poglądy i ustalenia wykorzystywałam także częściowo w działalności dydaktycznej, w szczególności w prowadzonych przeze mnie w roku 2003 i 2004 w języku niemieckim wykładach, w funkcjonującej na Uniwersytecie Jagiellońskim, Szkole Prawa Polskiego (dla Niemców) – wykład z zakresu: *Völkerrecht und Europarecht*.

Zagadnieniami z zakresu protokołu dyplomatycznego i etykiety prawniczej interesuję się od dłuższego już czasu, a zebraną i usystematyzowaną przez siebie wiedzę wykorzystuję zarówno w działalności dydaktycznej (m.in. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego prowadzę ćwiczenia z Prawa międzynarodowego publicznego z elementami protokołu i etykiety, szkołę w tym zakresie również aplikantów notarialnych oraz inne zainteresowane grupy zawodowe, np. ostatnio pracowników instytucji kultury), jak i częściowo publikuję (zob.: *B. Kuźniak*, Organizacje międzynarodowe, Warszawa 2012, wyd.2 zaktualizowane i poszerzone, rozdział 6).

Wykształcenie i przebieg pracy zawodowej

I.

1985 - 1991	studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
1991	złożenie egzaminu magisterskiego w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
1991 - 1993	aplikacja sądowa w okręgu Sądu Wojewódzkiego w Krakowie
1991 - 1996	studia doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego)
1996	złożenie egzaminu sędziowskiego w Ministerstwie Sprawiedliwości w Warszawie
1998	obrona pracy doktorskiej - Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Dla porządku podaję, że posiadam również wykształcenie artystyczne:

- 1986 ukończenie Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia im. St. Żeleńskiego w Krakowie
- 1992 ukończenie Fakultatywnego Studium Tańca Ludowego i Towarzyskiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie.

II.

W 1997 r. zostałam zatrudniona w Zakładzie Prawa Międzynarodowego Publicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie na stanowisku asystenta, następnie (od 1.10.2003 r.) na stanowisku adiunkta.

Poza prowadzoną działalnością naukowo-badawczą (zarysowaną wyżej) zdobywałam umiejętności i doświadczenie dydaktyczne (o czym szczegółowo informuję w odpowiednim załączniku do składanego wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego). W tym miejscu pragnę jedynie podkreślić, iż prowadziłam i prowadziłam przez lata zajęcia ze studentami i słuchaczami w różnorodnych formach i z różnych przedmiotów mieszczących się w obszarze prawa międzynarodowego publicznego, a to: wykłady, proseminaria, konwersatoria i ćwiczenia. Przedmioty których nauczałam to m.in.: Prawo międzynarodowe publiczne; Organizacje międzynarodowe; Polska w procesie integracji; Prawo Europejskiej konwencji praw człowieka; *Europarecht ohne Gemeinschaftsrecht*; *Europarecht mit Gemeinschaftsrecht*; *Völkerrecht und Europarecht*; *Grundlagen des Europarechts und seiner Rezeption um nationalen Recht*. Od lat prowadziłam również szkolenia dla aplikantów notarialnych.

Zajmuję się także działalnością na rzecz popularyzacji nauki m.in. poprzez aktywny udział w konferencjach i debatach, a także wykonywanie czynności o charakterze szkoleniowym dla różnych środowisk zawodowych i społecznych (o czym bardziej szczegółowo także informuję w odpowiednim załączniku do składanego wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego). Moja działalność na rzecz popularyzacji nauki znalazła także swoje odpowiednie miejsce w ramach mej aktywności publicznej (radna Miasta Krakowa w kadencjach: 1994 - 1998, 1998 - 2002, 2002 - 2006; radna Dzielnicy III Miasta Krakowa w kadencji: 1998 - 2002; delegatka Sejmiku Samorządowego Województwa Krakowskiego w kadencji 1994 - 1998 oraz radna Województwa Małopolskiego kadencji 2006 - 2010).

Pragnę także podkreślić, iż nigdy nie stroniłam od wykonywania skromnych czynności o charakterze organizacyjnym czy pomocniczo-technicznym dla wsparcia rozwoju nauki (np. pomagałam zorganizować konferencję Zakładu Prawa Międzynarodowego Publicznego UJ upamiętniającą postać prof. Michała Rostworowskiego Kraków - wrzesień 2010) oraz od różnych form wspierania studentów w ich procesie edukacji (np. opiekowałam się studentką w ramach programu *Artes Liberales* - zob. <http://www.aal.edu.pl/node/143>).

Jestem członkinią Grupy Polskiej Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (*International Law Association - ILA*) oraz należę do Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego.

Beata Kucińska